

remedium esse putetur, non pœna; nam ideo brevem illam fecit Deus, ut molestiæ ejus, quia prosperitate vinci non potuerunt, temporis exiguitate finirentur.

Quia, teste Vincentio, si quis sciat, quis sit honorum finis, quæ vera felicitas, numquam videbitur sibi præmatura morte potiturus.

Circa mortem imminentem.

Quia, teste S. Ambrosio, mors corporis justis videtur bona, in ipsis namque quietis est portus. Hinc Cyprianus: Mortalitas ista Christi hostibus pestis est, ejus autem servis salutaris excessus.

Quia mors, teste S. Augustino, est relictio corporis, depositio sarcinæ gravis, nam corpus aggravat animam.

Quia, teste S. Bernardo, mors justii bona est propter requiem; melior propter novitatem; optima propter securitatem. Item quia finis est laborum, victoriæ consummatio, vitæ janua, et perfectæ securitatis ingressus.

Quia mors est debiti naturalis persolutio; cur ergo non gaudes tandem te importunitate hujus creditoris liberatum.

Quia stultum est timere, quod vitare non possis.

Quia vita nostra exilium est, et militiæ; quis ergo non gaudeat his per mortem imponi finem?

Circa defectum ingenii.

Quia, teste S. Gregorio, idcirco desidiosum ingenium saepe accipit, ut de negligentia justis puniatur, quia quod sine labore assequi potuit, scire contemnit. Et ideo nonnumquam studiosus tarditate negligentiae premitur, ut eo majora præmia retributionis inveniat, quo magis in studio inventionis elaborat. Nihil ergo est in terra sine causa, quando et studioso tarditas ad premium proficit, et desidioso velocitas ad supplicium crescit.

Quia sicut aqua, quæ figuram per impressionem cito accipit, cito etiam perdit; ferum autem tardius quidem figurat capit, sed diutius retinet, ita et res cum bono, et duro ingenio se habet.

Quia plus proficitur mediocri ingenio cum virtute conjuncto, quam optimo ingenio, cui virtus conjuncta non est. Hinc Hugo: Non

confidat prædicator vel auditor verbi divini de acumine ingenii, nec de subtilitate scrupulini, nec de sedulitate studii, sed magis confidat de bonitate Dei, de pietate oraculi, de humilitate cordis intimi.

Circa defectum memoria.

Quia si arcam haberes, optare magis restrictam deberes, paucorum, sed utilium capacem; quis enim sanæ mentis scrinium aureum luto, aliisque rebus vilissimis reconduendis applicare velit?

Quia, si non plus sapere monet Apostolus, quam oportet, sed sapere ad sobrietatem, an non illud Christi accini nobis poterit: Martha, sollicita es, et turbaris erga plurima, porro unum est necessarium, scilicet, ut cum Tobia, memor sis Domini tui in toto corde tuo. Certe S. David dicit: Memor fui Dei, et delectatus sum: Dic ergo, quod Anna de Tobia: Omnia in te habentes, non debuius dimittere te.

Contra defectum scientiæ.

Quia, si gaudes, materiam tumoris aut hydropisis tibi subtractam, cur non et materiam superbiæ? an nescis quia scientia inflat, teste Apostolo?

Quia cui plus creditur, plus etiam ab eo exigitur; cur ergo doles, quod minima apud Deum debita, quam alius contraxeris.

Circa passionem iræ.

Quia, teste S. Ambrosio, præclarum est, motum temperare consilio; nec minoris est virtutis, indignationem compescere, quam omnino non irasci, cum plerumque id levius, istud fortius, æstimetur.

Quia, teste S. Chrysostomo, si ira fuerit, nec doctrina proficit, nec judicia stant, nec crimina compescuntur.

Contra timorem mali imminenti.

Quia recte monet Seneca: Non sis miser ante tempus; cum illa, quæ velut imminentiæ expavisti, fortasse nunquam eventura sint, aut si futura sunt, quid juvat dolori suo occurrere; satis cito dolebis, cum veneris, interim tibi meliora promitte. Aliquando gladius ab ipsa cervicæ revocatus est, et aliquis suo carnifici superstes fuit.

Quia, teste S. Paulo, fidelis est Deus, per quem vocati sumus in societate Filii ejus; quidni ergo socios liberet a malo, aut adjuvet? an non dixit Job: Libera me Domine, et pone me juxta te, et cujusvis manus pugnet contra me. An non Isaias: Juxta est, qui justificat me, quis contradicet mihi?

Quia, teste S. Augustino, timor præsens securitatem generat sempiternam. Time eum, qui super omnes est, et hominem non formidabis. Et alibi: Quid times hominem, homo in sinu Dei positus. Tu de sinu illius noli recedere, et quidquid passus ibi fueris, ad salutem valebit, non ad perniciem.

Circa desperationem ob peccata.

Quia teste, S. Bernardo, ubi superabundavit delictum, superabundare consuevit et gratia.

Quia, teste S. Gregorio, nonnumquam forium culpa occasio virtutis fit.

Quia, teste S. Chrysostomo, non est ad virtutem ulla talis exhortatio, qualis est peccatorum recordatio.

Quia, teste S. Ambrosio, non quæritur, quis fuerit, sed quis sit. Et S. Augustinus: Non nocent mala præterita, si non placent.

Quia Deus dat humilibus gratiam quidni et humilitatis, si patienter ferant humilitationem?

Quia, uti lapsus equum stimulat ad fortius currendum, ita peccatum excitat hominem ad amplius proficiendum.

Quia, ut ex herbis vilissimis præstantissima nonnumquam aqua elicitur, ita ex peccatis aqua lacrymarum.

Quia, teste S. Ambrosio, novit Deus mutare sententiam, si tu noveris mutare delictum.

SPES, ET FIDUCIA IN DEUM.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Spes una ex virtutibus theologice est, quia Deum pro objecto habet, sperans beatitudinem, quæ in ipsius Dei visione, ac possessione consistit, eidemque Deo, et divino ipsius auxilio ad illam consequendam innitens. Atque ita sperat infinitum bonum, quod Deus est, et ad illud aspiciendum infinitæ virtuti innititur, quæ est potentia ejusdem Dei. Et sequitur fidem spes eo ordine, quem virtutes se habent, cum ge-

nerantur in anima, easque Deus illi infundit: siquidem virtute fidei, quæ in intellectu est, cognoscimus et apprehendimus bonum infinitum, quod est Deus, idque cognoscimus ut bonum nostrum, in quo nostra consistit beatitudo, et ut bonum, quod arduum ac difficile ad consequendum, tamen ejusdem Dei ope possibile est. Ex hac cogitatione oritur in voluntate desiderium possidendi Deum eoque fruendi, ac post desiderium spes, quæ desiderio addit certum quemdam motum, ejusdemque voluntatis elevationem, qua anima Deo magis appropinquat, ipsumque Deum adipisci conatur; et ad eum in æterna vita possidendum, videndum, ac fruendum accedere, idque per media a Deo ad hunc finem consequendum ordinata quærit. FRANC. ARIATO. II, thos. tr. III, c. I.

Hinc colligi potest, quid sit spes, videlicet donum, sive habitus supernaturalis animæ a Deo infusus, quo se movet voluntas, elevatque supra omnes naturales vires ad sperandam cum auxilio, et gratia divina, nec non honorum operum ab eadem Dei gratia, auxilioque procedentium meritis, æternam beatitudinem. Brevius: Est certa expectatio futuræ beatitudinis, proveniens ex gratia Dei, et meritis præcedentibus. Certa, inquam, debet hæc spes esse, ita ut a Deo beatitudinem, et ad eam consequendam auxilium certo speremus. Quam certitudinem accipit, et participat spes a virtute fidei, qua certissime credimus Deum esse omnipotentem, et infinitam bonitatem, et qui paratus sit, suam beatitudinem omnibus, qui eam merentur, omniaque ad eam consequendam ac promerendam necessaria auxilia, et favores dare, reque ipsa omnibus det, qui ex hac vita in ipsius gratia, et cum æternæ vitæ merito, discedunt. Ex hac fidei certitudine, quæ est in intellectu potentia (in qua proprie certitudo sita est) proficiscitur alia quædam certitudo spei in voluntate, quæ certitudo dicitur, quia cum intellectus certitudine habet similitudinem, deque ea participat. Et consistit hæc certitudo in eo, quod motus, conatusque voluntatis ad beatitudinis finem aspirantis, certus est, neque fallitur eum quo certo consequitur, neque in illos consecutione deficit. *Ibid.*

Dependet autem hæc certitudo ex multis causis. Prima, primariaque est Dei bonitas, et liberalitas, qui hominem ad beatitudinem ordinavit, eique omnia ad illius consecutionem necessaria media tribuit. Altera

erat enim cor ejus fiduciam habens in Domino. DAN. XIII, 33.

Gratias agere, quod dignos nos iudicet, ut certe si nocentes sumus, patientia innocentiam reparemus. DREX. l. c. § 3.

Divinae voluntati se conformare, eademque voluntati suae velut arctissimo brachio adherere, juxta Davidis exemplum: Mihi autem adherere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. Ps. LXXII, 28.

Sanctorum auxilia implorare, ut, quod meritis nostris non valemus, eorum patrocinio assequamur. JAC. ALY. de virt. a dept. c. IV.

Ubi omnia media tentata, et adhibita sunt, nec tamen, quod petebamus, impetravimus, tranquillitatem mentis retinere, et hanc ipsam esse suavissimam Dei providentiam ac ordinationem credere, sibi que illud Baruch Prophetae occinere: Beati sumus Israel, quia quae Deo placent, manifesta sunt nobis. BARUCH, c. IV, 4, Cap. III, Par.

Propriis meritis divinam gratiam, et auxilium promereri studere; nam, ut recte B. Albertus Magnus advertit, spes sine meritis non est spes, sed praesumptio dicenda; licet, cum nesciamus an merita nostra Deo placeant, et omnes justitiae nostrae velut pauper mensurae reputentur, nemo in suis meritis, sed solum in superabundantia bonitatis divinae confidere debeat.

GRADUS. — Primus est, firmum concipere propositum sperandi omnia, quae sub spem cadere possunt, qualia sunt tum ipsa beatitudo aeterna, tum Dei gratia, supernaturalia auxilia, et merita. ROSIGNOL. l. III, c. v, de disc. Christ. perf.

Secundus est, usque adeo firmiter inhærere huic spei, ut quemadmodum D. Bernardus loquitur, nulla me penuria meritorum, nulla consideratio propriae vilitatis, nulla aestimatio caelestis beatitudinis, ab altitudine spei dejicere posset in ea firmiter radicatum. SERM. III de VII panibus.

Tertius est, cum alevitate ac hilaritate sperare: quem quidem gradum S. Paulus indicavit, dum dixit: Deus autem spei repleat vos omni gaudio in credendo, ut abundetis in spe, et virtute Spiritus sancti. ROM. XIII, 13.

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Habe fiduciam in Domino ex

ACTUS. — Cum necessitas aliqua occurrit, statim ad Deum recurrere, ab eoque opem petere, exemplo S. Davidis, oportet: Levavi oculos meos ad montes, unde venit auxilium mihi: auxilium meum a Domino. Ps. CXX, 1.

Non abjicere animum, quando difficultas aliqua, aut necessitas grandis occurrit, sed potius ejusdem Davidis monitum sequi, dicentis: Expecta Dominum, viriliter age, et confortetur cor tuum, et sustine Dominum. Ps. XXVI, 14.

In adversitatibus tacere, et ab omni murmure abstinere; intus vero in pectore ad Dominum suspirare, exemplo Suzanna, quae falso accusata flevit, et suspexit in caelum;

erat enim cor ejus fiduciam habens in Domino. DAN. XIII, 33.

Gratias agere, quod dignos nos iudicet, ut certe si nocentes sumus, patientia innocentiam reparemus. DREX. l. c. § 3.

Divinae voluntati se conformare, eademque voluntati suae velut arctissimo brachio adherere, juxta Davidis exemplum: Mihi autem adherere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. Ps. LXXII, 28.

Sanctorum auxilia implorare, ut, quod meritis nostris non valemus, eorum patrocinio assequamur. JAC. ALY. de virt. a dept. c. IV.

Ubi omnia media tentata, et adhibita sunt, nec tamen, quod petebamus, impetravimus, tranquillitatem mentis retinere, et hanc ipsam esse suavissimam Dei providentiam ac ordinationem credere, sibi que illud Baruch Prophetae occinere: Beati sumus Israel, quia quae Deo placent, manifesta sunt nobis. BARUCH, c. IV, 4, Cap. III, Par.

Propriis meritis divinam gratiam, et auxilium promereri studere; nam, ut recte B. Albertus Magnus advertit, spes sine meritis non est spes, sed praesumptio dicenda; licet, cum nesciamus an merita nostra Deo placeant, et omnes justitiae nostrae velut pauper mensurae reputentur, nemo in suis meritis, sed solum in superabundantia bonitatis divinae confidere debeat.

toto corde tuo, et ne innitaris prudentiae tuae. PROV. III, 5.

Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra. Ps. LXI, 9.

Dominus illuminatio mea, et salus mea, quem timebo? Dominus protector vitae meae, a quo trepidabo? Ps. XXVI, 4.

Revela Domino viam tuam, et spera in eo, et ipse faciet. Ps. XXXVI, 5.

Spes, quae videtur non est spes; nam quod videt quis, quid sperat? Rom. VIII, 24.

Propter nos scriptum fuit: quoniam debet in spe, qui arat, arare: et qui triturat, in spe fructus percipiendi. I. Cor. IX, 10.

Etsi coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est. Sap. III, 4.

NECESSITAS. — Nolite confidere in principibus, in filiis hominum, in quibus non est salus. Ps. CXLV, 3.

Maledictus homo, qui confidit in homine, et ponit carnem brachium suum, et a Domino recedit cor ejus. Erit enim quasi myricae in deserto, et non videbit, cum venerit bonum, sed habitabit in siccitate, in deserto, in terra salsuginis, et inhabitabili. JER. XVII, 5.

AQUITAS. — Confidite, quia vici mundum. Jo. XVI, 33.

Fiduciam autem talem habemus per Christum ad Deum, non quod simus sufficientes cogitare aliquid de nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, qui idoneos nos fecit ministros novi Testamenti. II. Cor. III, 4.

Respiciet, filii, nationes hominum, et scitote, quia nullus speravit in Domino, et confusus est; quis invocavit eum, et despexit illum? Eccl. II, 11.

Considerate corvos, quia non seminant, neque metunt, quibus non est cellarium, neque horreum, et Deus pascit illos. Quanto magis vos pluris estis illis? Luc. XII, 24.

Considerate lilia quomodo creseunt: non laborant, neque vent; dico autem vobis, nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur, sicut unum ex istis. Si autem fenum, quod hodie est in agro, et cras in cilibanum mittitur, Deus sie vestit, quanto magis vos pusillae fidei? Ibid.

Bonus est Dominus sperantibus in illum, anime quaerenti illum. THREN. III, 25.

Fortissimum solatium habemus, qui con fugimus ad tenendam propositam spem, quam sicut anchoram habemus animae tu-

tam ac firmam, et incedentem usque ad interiora velaminis, ubi praecursor pro nobis introivit Jesus, secundum ordinem Melchisedech, Pontifex factus in aeternum. Hebr. VI, 18.

Sperantem in Domino misericordia circumdabit. Ps. XXXI, 10.

Mihi adherere Deo bonum est, et ponere in Domino spem meam. Ps. LXXII, 28.

In silentio, et spe erit fortitudo vestram. Beati omnes, qui expectant Dominum. ISA. XXX, 15.

Nolite amittere confidentiam vestra, quae magnam habet remunerationem. Hebr. X, 35.

Bonus Dominus, et confortans in die tribulationis, et sciens sperantes in se. NARUM, I, 7.

Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion, non commovebitur in aeternum, qui habitat in Jerusalem. Ps. CXXIV, 1.

Oculi Domini contemplantur universam terram, et praebent fortitudinem his, qui corde perfecto credunt in eum. II. Paral. XVI, 9.

Et haec est fiducia, quam habemus ad Deum, quia quodcumque petierimus secundum voluntatem ejus, audit nos. I. Jo. V, 14.

JUCUNDITAS. — Qui timetis Dominum, sperate in illum, et in oblationem veniet vobis misericordia. Eccl. II, 9.

Lætentur omnes, qui sperant in te: in aeternum exultabunt, et habitabis in eis. Ps. V, 12.

DIGNITAS. — Beneplacitum est Domino super timescentes eum, et in eis, qui sperant super misericordia ejus. Ps. CXLVI, 11.

Gemma gratissima, expectatio prestolantis: quocumque se vertit, prudenter intelligit. PROV. XVII, 8.

Benedictus vir, qui confidit in Domino, et erit Dominus fiducia ejus. JER. XVII, 8.

EX SS. PATRIBUS, ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — De spe incassum praesumit, qui timere Deum in suis operibus renuit. S. GREG. lib. mor.

Tu es, Domine, spes mea. Quidquid agendum, quidquid declinandum, quidquid tolerandum, quidquid optandum, tu es, Domine, spes mea. Haec unica mihi promissionum causa, haec tota ratio meae expectationis.

Prætetendat alter meritum, sustinere se jactet pondus diei et æstus, jejunare his in Sab- bato se dicat, postremo non esse sicut cæle- ros hominum, gloriatur; mihi autem adhæ- rere Deo bonum est, et ponere in Domino Deo spem meam. S. BERNARD. s. IX, in *Ps. qui habitat*.

Nemo desperet. Judam traditorem non tam scelus, quod commisit, quam indulgentiæ desperatio, fecit penitus interire. S. AUG. in *lib. de util. pan.*

Tanto spes in Deo solidior surgit, quanto pro illo graviora quisque pertulerit; quia nequaquam retributionis gaudium de æter- nitate colligitur, quod non hic pia tribulatione seminatur. S. GREG. in *mor.*

In promissis Veritatis nemo dubitet. Sit homo, qui esse debet, et mox ei addentur omnia, propter quem facta sunt omnia. S. HIERO.

O fidelis, noli corrumpere spem, noli amittere charitatem. Quid expavescis, quia per- reunt regna terrena? Ideo tibi cœlestis promissum est, ne cum terrenis perires. Veniet ille, de quo dictum est: Et regni ejus non erit finis. S. AUG. s. XXIX, de *verb. Domini*.

Laborans messor, quod in semine non videt, videbit in messe: et quod in sulco deflet, gaudebit in fructu. Hodie promissionis tempus est; audi, crede, expecta. Crede creditori tuo, qui tibi credidit debitori suo; expecta parumper, ut veniat, qui sustinuit, ut venires: da illi inducias de promisso, qui tibi, quidquid erat debiti, jam donavit. Quare tu fatigaris spe Dei, cum genus omne hominum subsistat spe, fide vivat? S. CHRYS. s. XL.

Dubitas, quod dabit tibi bona sua, qui non dedignatus est suscipere mala tua? S. AUG. de *verb. Domini*.

Spes nostra tam certa est, quasi res jam perfecta sit. Neque enim timemus promittente veritate. Veritas enim nec falli potest, nec fallere. *Idem in Ps. cxxxiii.*

Nemo diffidat, nec veterum conscius peccatorum desperet præmia divina. Novit Deus mutare sententiam, si tu noveris mutare delictum. S. AMBR. in *Luc.*

Si impius es, cogita publicanum: si im- mundus es, attende meretricem: si homicida es, prospice latronem: si iniquus es, cogita blasphemum, considera Paulum prius persecutorem, postea annunciatorem. S. CHRYS. *ho. II, in Ps. I.*

Gaudium nostrum nondum est in re, sed in spe. Cum credimus, spes est in isto sæculo: cum videbimus, res erit in futuro sæculo. Capitis præcessio, spes membrorum est. S. AUG. in *Ps. xxiii.*

Mihi magis videtur fidei filius, qui novit a quo speret, quam qui sibi tribuit, quod habet. S. AUG. de *Spir. et lit.*

Sibi ipsi fidere, non fidei, sed perfidiæ est: nec confidentiæ, sed diffidentiæ magis, in semetipso habere fiduciam. Is vere fidelis est, qui nec sibi credit, nec in se sperat, factus sibi tamquam vas perditum, sed sic perdens animam suam, ut in vitam æternam inveniat eam. S. BERN. s. V, in *vigil. Nat. Christi.*

De divina misericordia amplius sperandum est, cum humana præsidia deficient. AMB. *instexam.*

Bene sperant solum, qui bonam conscientiam habent. AUG. super *Ps. lxxxix.*

Frustra sperat, qui Deum non timet. GREG. xvii, *mor.*

Tu es patientia mea, si tribulatio inferatur per te sperabo; tu es spes mea, si præmia promittantur, per te obtinebo; si insurgat hostis, non nisi in te sperabo. BER. serm. X, in *Ps. xli.*

NECESSITAS. — Tolle spem, torpet humanitas tota. Tolle spem, artes, virtutesque universæ cessabunt. Tolle spem, et interempta sunt omnia. Quid facit apud litteratorem puer si litterarum non sperat fructus? quid ratem profundo gurgiti nauta committit, si ei nunquam lucrum, nunquam portus desideratus occurrit? Quid miles, non dicam horridæ hyemis, aut torridæ æstatis injurias, sed seipsum contemnit, si gloriæ spem futuræ non gerit? quid agricola semina spargit, si sudoris sui præmium non colligit messium? quid Christianus credit in Christum, si promissum sibi ab eo perpetuæ felicitatis tempus non sperat esse venturum. B. ZENO s. de *fid. spe. et car.*

Viator, quando laborat ambulando, ideo laborem tolerat, quia sperat. Tolle illi spem perveniendi, continuo franguntur vires ambulandi. S. AUG. s. xvii de *vero Apost.*

ÆQUITAS. — Quod si parva animalia absque Deo auctore non decedunt, et in omnibus est Providentia; et, quæ in his peritura sunt, sine voluntate Dei non pereunt, nos, qui æterni estis, non debetis timere, quod absque Dei vivatis providentia. S. HIERON. *apud S. Thom. in Cat. in c. x, Matth.*

Tua malitia mensuram habet, Dei vero pietas et clementia mensuram non habet. Tua malitia, qualiscumque fuerit, humana est, Dei clementia, et pietas est incircumscripta: ipsa igitur tuam malitiam superat. Cogita scintillam, si mare ceciderit, num poterit stare, aut apparere? Quantum instar habet scintilla ad mare, tantum ad Dei clementiam, pietatemque malitia hominis, imo vero non tantum; nam et pelagus, tametsi magnum sit, mensuram recipit, Dei vero clementia, et pietas mensuram non habet. S. CHRYS. *ord. III, de pœn. x, 5.*

Tria considero, in quibus tota spes mea consistit, charitatem adoptionis, veritatem promissionis, potestatem redditionis. S. BER. § III, in *Ps. qui habitat.*

O homo, securum habes accessum ad Deum, uti mater ante filium, filius ante patrem. Mater ostendit filio pectus, et ubera: filius ostendit patri latus, et vulnera. Ibi non potest esse ulla repulsa, ubi tot sunt charitatis insignia. S. BERN. S. *Arnolv. Carnot. tr. de laud. Virg.*

Si quid illi impossibile, vel difficile, quæ- re alium in quo speres: sed verbo omnia potest, quid facilius dicta? an vero de facili- tate jam non dubitas, sed tibi suspecta est voluntas, quando in se speranti desit illa Majestas, quæ tam studiose monet in se sperari? plane non derelinquit sperantes in se. Adjuvabit eos, et eruet eos peccatoribus. Quare? Quibus meritis? quia speraverunt in eo. Dulcis causa, attamen efficax, et irrefragabilis. Quis speravit in eo, et confusus est? S. BERN. s. IX, in *Ps. qui habitat.*

Tu Christiano, tu Dei servo, tu bonis operibus dedito, tu Domino suo caro aliquid existimas defuturum? an putas, qui Christum pascit, a Christo ipso non pascitur? an putas terrena deerunt, quibus cœlestia, et divina tribuantur? unde hæc incredula cogitatio? quid faciat in domo Dei perfidum pectus?

Ante oculos omnium ponit solutionem debitorum suorum. Quædam reddidit sub majoribus nostris, quæ nos non vidimus; quædam reddit temporibus nostris, quæ illi non viderunt: per omnes generationes reddidit, quæ scripta sunt. Numquid propter pauca, quæ restant, infidelis est factus? absit; quia fidelis est Deus in omnibus verbis suis, et sanctus in omnibus operibus suis. S. AUG. in *Ps. cxv.*

UTILITAS. — Omne opus leve fieri solet,

cum ejus pretium cogitatur; et spes præmii solatium fit laboris. S. HIER. in *Epist.*

Dicit fides, parata sunt magna, inexcogitabilia bona a Deo fidelibus suis. Dixit spes, mihi illa servantur: nam tertia quidem charitas, curro ego, ait, ad illa. S. BERN. § IX, in *Ps. qui habitat.*

Omnis locus, quem calcaverit pes vester, vester erit. Super quem locum S. Cyprianus ait: Pes vester utique spes vestra est, et quantumcumque illa processerit, obtinebit. *Deut. xi, 24.*

Tantum per nos operabitur Deus, quantum se nostra in eum fiducia extenderit. S. BERN. *l. cit.*

Spes ad æternitatem animam erigit; et ideo nulla mala, quæ exterius tolerat, sentit. S. GREG. *l. VI, mor.*

Quantum nos addiderimus ad studium, tantum ille opponet ad adjutorium; quantum nos apposuerimus ad diligentiam, tantum ille addet ad gloriam. *Cæsar. t. III, ad Monach.*

Nostrum tantum sinit pectus, et pateat: quantum fidei capacis asserimus, tantum gratiæ inundantis haurimus. D. CYR. *epist. II.*

Ibi plus est auxilii, ubi plus est periculi; quia Deus est adjutor in opportunitatibus, in tribulatione. S. AMBR. *l. de Joseph, c. v.*

Æterna promittit æternus; si credidero, ex mortali fiam æternus. S. AUG. s. XXIX, c. vi, de *verb. Dom.*

Tanto animus a laboribus afflictione subtrahitur, quanto per spem ad summa sustolitur. S. GREG. in *mor.*

Ille bene novit in exterioribus miseriis subsistere, qui scit de spe interna semper gaudere. *Idem super Ezech.*

JUCUNDITAS. — Modo nos ipsi labores jucundant, et letos faciunt de spe. Si ergo labor noster potuit manducari, et jucundare, manducatus fructus ipsius laboris qualis erit. S. AUG. s. cxvii.

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

QUALITAS. — Non stes super te ipsum, sed in Deo spem tuam constitue. Fac quod in te est, et Deus aderit bonæ voluntati tuæ. L. I. c. VII, § 1.

Pone totam fiduciam tuam in Deo, et sit ipse timor tuus, et amor tuus. L. II, c. I, § 3.

Domine, quæ est fiducia mea, quam in hæc vita habeo? aut quod majus solatium ex omnibus apparentibus sub celo? Nonne tu, Domine Deus meus, cujus misericordie non est numerus? ubi mihi bene fuit sine te? aut quando male esse potuit, præsentem te? L. III, c. XXXIX, § 4.

NECESSITAS. — In te ergo, Domine Deus, pono totam spem meam, et refugium: in te omnem tribulationem et angustiam meam constituo, quia totum infirmum et instabile invenio, quidquid extra te conspicio. Non enim proderunt multi amici, neque fortes auxiliarii adjuvare poterunt, nec prudentes consiliiarii responsum utile dare, neque libri doctorum consolari, nec aliqua pretiosa substantia liberare, nec locus aliquis secretus, et amicus contutari, si tu ipse non assistas, juves, confortes, consoleris, instruas, et custodias. L. IV, c. XXXIX, § 3.

Fili, ego Dominus confortans in die tribulationis. Venias ad me, cum tibi non fuerit bene. Hoc est, quod maxime impedit consolationem celestem, quia tardius te convertis ad orationem; ideoque fit, ut parum omnia prosint, donec advertas quia ego sum, qui eruo sperantes in me: nec extra me valens auxilium, nec utile consilium, sed neque durable remedium. L. III, c. XXX, § 4.

Da mihi auxilium, Domine, de tribulatione, quia vana salus hominis. Quam sæpe ibi non inveni fidem, ubi habere putavi? Quoties etiam ibi reperi, ubi minus præsumpsi? Vana ergo spes in hominibus salus autem justorum in te Deus. L. III, c. XLV, § 1.

UTILITAS. — Qui in te confidit, ac simpliciter ex corde quærit, non tam facile labitur. Et si incidit in aliquam tribulationem, quocumque modo fuerit etiam implicatus, citius per te eruetur, aut a te consolabitur, quia tu non deseres sperantes in te usque in finem. Barus fidus amicus, in cunctis amici perse-verans pressuris. Tu Domine, tu solus es fidelissimus in omnibus, et præter te non est alter talis. *Ibid.* § 2.

Promissio mea neminem fallit, nec confidentem in me dimittit inanem. Quod promisi, dabo: quod dixi, implebo, si tamen usque in finem fidelis in delectatione mea quis permanserit. L. III, c. III, § 3.

Qui in me confidit, nec proprio iudicio stare appetit, absque humano terrore erit. L. III, c. XLVI, § 3.

JUCUNDITAS. — Finis omnium bonorum, et altitudo vitæ, et profunditas eloquiorum tu es, et in te super omnia sperare, fortissimum solatium servorum tuorum. L. III, c. LX, § 3.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

QUALITAS. — B. Virgo spem suam in tribus præcipue casibus, præclare ostendit. 1. Quando S. Joseph eam dimittere volebat, ipsa vero mysterium neutiquam aperiens, spem suam in Deo collocavit. 2. Quando ministris in nuptiis Canæ Galilææ dixit: Quodcumque dixerit vobis, servate, et facite: licet paulo ante audiverit: Quid mihi, et tibi mulier? 3. Quando post mortem Christi non perinde ut mulieres aliæ ad sepulcrum currit, sed certo sperans Christum resurrecturum, totum illud triduum in oratione, et expectatione Christi apparentis consumpsit. *MATTH.* I.

Abraham contra spem in spem credidit, qui in reprobatione Dei non lassitavi diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam Deo, plenissime sciens, quia, quæcumque promisit, potens est facere. *Rom.* IV, 18.

Jonathas aggressurus Philisthæos, dixit armigero suo: Non est Domino difficile salvare, vel in multis, vel in paucis. *I. Reg.* 6.

David cum Goliath pugnaturus dixit: Tu venis ad me cum gladio, hasta, et clypeo, ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum, Dei agminum Israel, quibus exprobrasti hodie; et dabit te Dominus in manu mea, et percutiam te, et auferam caput tuum a te. *I. Reg.* XVII, 37.

Josaphat Rex stans in domo Domini, in medio cæta Judæ et Jerusalem, inter alia sic suam in Deum fiduciam contestatus est: in nobis quidem non est tanta fortitudo, ut possimus multitudini huic resistere, quæ irruit super nos. Sed cum ignoremus, quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. Postea ad suos conversus dixit: Audite me viri Juda, et omnes habitatores Jerusalem: credite in Domino Deo vestro, et securi eritis: credite prophetis ejus, et cuncta evenient prospera. *I. Paral.* II, 12.

S. Job afflictus corpore, orbatus liberis, derisus ab amicis, spoliatus omnibus opibus,

SPES, ET FIDUCIA IN DEUM.

dicebat tamen. Etiamsi occiderit me, in ipso sperabo. *Job.* XIII, 13.

Tobias cognatis et uxore eum irridentibus, et dicentibus: Ubi est spes tua, pro qua eleemosynas, et sepulturas faciebas, increpans eos dicebat: Nolite ita loqui, quoniam filii Sanctorum sumus, et vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo. *Tob.* II, 16.

Juditha ante lectum Holofernis consistens, cum lacrymis dixit: Confirma me, Domine Deus, ut hoc, quod credens per te fieri posse cogitavi, perficiam. Deinde Bethulie portas recepta, in primas has voces erupit: Laudate Dominum Deum nostrum, qui non deseruit sperantes in se. *JUDITH.* XVII, 7.

Tertius filius matris Machabæorum linguam postulatus, cito protulit, et manus constanter extendit, et cum fiducia dixit: E cælo ista possideo, sed propter Dei leges nunc hæc ipsa despicio, quoniam ab ipso me ea recepturum spero. *II. MACCH.* VII, 40.

S. Paulus, quantum de divino auxilio fiduciam conceperit, clare Corinthiis explicavit, dum scripsit: Non enim volumus ignorare vos, fratres, de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quoniam supra modum gravati sumus, supra virtutem, ita ut tæderet nos etiam vivere. Sed ipsi in nobis metipsis responsum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobis, sed in Deo, qui suscitavit mortuos, qui de tantis periculis nos eripuit, in quem speramus, quoniam et adhuc eripiet, adjuvantibus et vobis in oratione pro nobis. (*II. Cor.* I, VIII.) Sed et alibi scripsit: Scio, cui credidi, et certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem. *II. Tim.* I, 12.

S. Bernardus cum gravi morbo afflictus jam pene extremum spiritum traheret, visus sibi est ante tribunal Dei stare. Ubi cum gravibus, et improbis accusationibus a demone accusatus fuisset, respondit: Fateor, nec mihi, nec meis actionibus deberi cælum: tanto præmio indignissimus sum. At vero dupliciter in te Dominus meus id obtinuit, et Patris hereditate, et crucis perpassione, altero ipse contentus, alterum mihi donat. Ab hoc dono, me quoque illius hæredem fore confido. *SICUTUS XX, Aug. in Vita.*

S. Franciscus suis in vaticum dare consuevit illum Psalmistæ versiculum: Jacta super Dominum curam tuam, et ipse te enutriet. Romano autem Pontifici de alimentis

seiscitanti dixit: Matrem quidem habemus pauperem, sed Patrem ditissimum. *Ps.* LIV, 23. *Vita.*

Thomas Morus ad filiam Margaritæ objectiones respondens, inter alia sic locutus est: De Dei bonitate diffidere nolo, utcumque me fragilem sentiam. Imo si ex terrore me jam labi, aut omnino cum Petro lapsam, Christumque negasse viderem, spero nihilominus fore, ut oculo misericordie me respiciat et erigat, ut de novo veritatem confitear. *STAPLETON. de tribus Tomis f. 297.*

Cum Fridericus II. dux Saxonie bellum cum Friderico antistite Madeburgico gesturus, exploratores misisset, qui de apparatu bellico, et confisu adversæ partis cognoscerent, istique retulissent nil opportunum bello parari, antistitemque dixisse, se causam suam Deo commissurum, qui pro servo suo arma sumeret, alius, inquit insaniam, et bellum inferat ei, qui confidit causa superioriorem se futurum, Deo defensore. *HELIOTR.* I, V, c. IV, § 4.

S. Martinus anime suæ puritate, et, quod ei Deus infuderat divinæ sapientiæ lumine, pietatem, clementiamque Christi erga peccatores adeo bene cognoscebat, tantamque ac tam certam spem habebat, cum omnibus quantumvis peccatoribus, quos ex corde peniteret, veniam daturum, ipsosque in suam gratiam recepturum, ut hanc Christi pietatem imitatus, et hac spe nixus, quosvis peccatores ad se pro remedio confugientes, etiam si in errores fidei, et in sacrilegia contra religionem lapsi essent, ad sacramenta, et unionem Ecclesiæ admitteret, si præmissa diligenti examine, veros esse penitentes judicasset; quin etiam horum quosdam, quos in virtute profecisse cernebat, in Monasterium suum pro Religiosis susciperet. Quod cum diabolus ægerime ferebat, apparens ei in forma visibili, cepit ipsum reprehendere, deque tanta pietate oburgare. Respondit illi Sanctus, per penitentiam purgari omnia peccata, hocque misericordiam Dei postulare, ut quicumque penitentes venient, absolventur. Ad quod excepit demon; illis, qui contra fidem, et contra baptismum peccassent, remedium omnino non esse. Hic Sanctus cum ingenti fervore, inque divinam misericordiam fiducia exclamans: Si te miserum, inquit ex corde tuorum peccatorum peniteret, tanta Christi misericordia est, ut ego ex parte ejus veniam illorum tibi promitterem: significans per hanc exaggeratio-

nem, quam ineffabilis, quamque certa sit Dei erga omnes peccatores penitentes misericordia, et quam ipse de ea sit securus. Neque hanc sententiam Sanctus sine bono fundamento dixit. Tametsi enim diabolus nequeat penitentiam agere, neque hoc pro eo sit, utpote obstinato, tamen si eum penitet, quia talem penitentiam sine altissimo ac supernaturali Dei favore habere non posset, signum clarum foret, eum qui illi talem favorem ad penitendum penitentiamque agenda daret, etiam peccatorum suorum veniam daturum. Et hæc erat fiducia, quam Sancti habebant in Dei misericordia circa penitentium peccatorum veniam, ac salutem. *SULPITIUS in Vita.*

S. Nicolaus vehementer onus sui episcopatus timuit, et quoad potuit, fugit, persuasum habens, se tanto muneri prorsus esse imparum; et ubi id suis humeris a Deo impositum vidit, magnopere, certissimoque in bonitate illius ac misericordia confidit, ipsum sibi tantum favoris impertiturum, ut abunde eis omnibus, ad quæ ex officio, et ex lege charitatis teneretur, satis posset facere; et quod a Deo speravit, liberaliter obtinuit ad exequendum non modo, quod debebat, sed multo etiam plus, quam debebat. *LEON. Justin. in ejus Vita.*

S. Hugo Episcopus in omnibus rebus, quæ illi in hac vita, quantumvis graves, et asperæ accidebant, aut accidere poterant, securissimus, cum ingenti, quam in Deum habebat, spe, id sibi in omnibus eventurum, quod magis e re animæ suæ foret, dum ipse in Dei obsequio perseverasset. Idque sic esse reipsa comperit, ut quanto ipse diligentius res divinas, et quæ ad Dei cultum spectabant, procurabat, tanto ipsi facilius idem Deus de omnibus rebus necessariis provideret. Et cum hac magna in Deum fiducia, quando se tenori, ut magis e re divini honoris esse, censebat, non dubitabat, regem, ac magnates peccatorum, quæ committebant, arguere, quamvis ipsi militarentur, adeoque strictos gladios capiti ejus intenterent, quia de divina bonitate certus erat, se, quoad sua spirituali salutem expediret, ab omni periculo liberatum iri. Quantumvis etiam gravis, periculosa, perplexaque negotia sese illi offerrent, cum hac ingenti in Deum fiducia nihil turbabatur, nec de sua pace et quiete quicquam perdebat, nec de necessario ad vitam conservandam sommo remittebat; faciens enim, quantum in se erat, Deum in omni re ma-

nem suam admoturum, bonumque in omnibus exitum daturum, et quod magis in bonum animæ suæ, divinamque gloriam cedere eventurum. *SORTIUS in Non.*

B. Fr. Egidius e B. Dominici familia, postquam de suis magnis peccatis penitentiam egisset, multaque cum patientia tentationes, et hominum demonumque persecutiones gravissimas pertulisset, his probationibus in virtute spei de salute sua usque eo crevit, illamque tantam, et tam certam assensus est, ut adhuc mortalium magnam cum securitate pacem, et quem sperabat, æternæ vitæ gustum sentiret. Vixitque cum ingenti lætitia, et extraordinaria consolatione, certæ hujus spei filia, donec in cœlum abiit. *CASTILLO in hist. S. Domin. p. 4. l. II. c. XXVI.*

S. Catharina Bononiensis, cum prius ingentibus tentationibus exercita, probataque fuisset, ad tantam humilitatem pervenit, ut, quamvis clarissimum sanctitatis speculum inter sui Monasterii religiosas foeminas esset, semet pro maxima peccatrice, omniumque vilissima, et quæ inter ipsas versaretur indignissima duceret. Et cum hac humilitate spem salutis tam certam habebat, ut omni caret tristitia, jamque sibi ob eam, quam habebat, certitudinem, cœlestis aula civis esse videretur, neque hoc de se quicquam presumendo, sed totum a bonitate, et auxilio Dei, in quem suam spem collocabat, sperando. *Ibid.*

Admiratione fuit constantissima Casaris Ferdinandi II. spes, qui rebellantium populorum, ac totius pene Septentrionis conjuratione petitus, regnis, aut raptis, aut laceratis, vultu nihilominus clades illas audiret, illud patria lingua identidem usurpans: Deus ex hac aqua me eruet. Nec illum spes confundit, quippe firmissima veluti anchora solido divinæ bonitatis fundo comprehenso, victor hostium, frementes nequicquam fluctus cum maxime humano judicio desperata salus esset, ponere vidit, immanesque conjuratorem regum conatus ad nihilum redidisse, ac ne regnorum horum minutis spes magna tantum occuparetur, supremæ admotus necessitatis, professus, se quamquam peccatis obnoxium, nihil tamen eorum, quæ meliora putasset, omisisse, erectissimo ad beatitudinem animo se comparavit. Ille demum justissime sperat, qui nihil unquam pro Deo timuit. *Jo. Rho. l. II. c. II. exempl. 1.*

Joannes Avila paupertatem professus, ut expeditior Evangelio prædicando esset, sibi nihil persuaserat defuturum; quumque plurimos annos eodem vitæ instituto transigisset, aiebat, sibi optimum semper fundum fuisse illam Christi Domini pollicitationem: *Querite primum regnum Dei, et hæc omnia adjicientur vobis;* neque mensam hanc unquam fefellisse. Qua porro spe ad suprema illa bona beatamque vitam grassaretur, vel ipso mortis confinio præclare docuit, dum astantem sibi sacerdotem eodem ritu facere jusset, quo de resurrectione fieri consuevit; tanta enim erat an imi, ac spei sublimitate, ut semimortuus resurrectionis felicitatem cogitatione præcipere. Quid enim temporis quamquam longissimi moras æstimet, qui vela pandit æternitati? *Ibid. ex. 2.*

S. Gertrudis, quæcumque a Deo receperat bona soli confidentiæ tribuit, astimans illa eo magis gratuita, quanto vere gratis, atque citra ullum meritum hoc nobile confidentiæ donum a Deo gratiarum omnium largitore recepisset. Hac confidentia adeo confortabatur, ut mori sæpenumero desideraret, divinæ tamen semper unita voluntati, cui se adeo conformabat, ut tam vivere, quam mori perinde illi esset. Per mortem namque sperabat æternam obtinere beatitudinem, vivendo vero divinæ laudis incrementum. Contigit aliquando per viam ambulanti, ut in ascensum collium ad decliviora iterum eaderet, propter quod multo hilarior facta in spiritu Domino loquebatur. Amabilissime Jesu, quam bene mihi contigisset, si casus ille mihi ad te celerius perveniendi dedisset occasionem! Hæc verba dum inter nos admiraremur, percontantes, formidaretne sacramentis non munita moreretur? respondit: Toto corde sacramentis salutiferis opto ante muniri, quam moriar, iis tamen confidenter præfero providentiam, et Domini Dei voluntatem. Hanc saluberrimam non ambigo esse ad mortem preparationem: propterea morte aut subita, aut divina, utrum illi placuerit, ad eum optatus est mihi venire. Spero enim, qualemque morte hac luce defuncta fuero, Dei misericordiam numquam mihi defuturam, sine qua æque mihi certa incubat damnatio, tam in ea morte, quæ improvisa irruit, quam in illa, quæ longe ante prævisa est. Hoc modo in omnibus, quæ sibi evenerunt, exultabat, quia securam semper ad Deum habuit confidentiam, alacremque et fortem animum,

qui numquam deficiens perpetuo florabat.

Hierichuntinus ille cæcus cum spe recuperandi visus imploraret Christi auxilium, et circumstantes eum ob rem illam velut importunum increpant, ipse, inquit Sanctus Lucas, multo magis clamabat: Fili David, miserere mei. Et quod speravit, impetravit. *LUC. VIII.*

Cum quidam anxius inter metum, et spem frequenter fluctuaret, et quadam vice morore confectus, in Ecclesia, ante quoddam altare se in oratione prostravisset, hæc inter se revolvit dicens: o si scirem, quod adhuc perseveraturus essem, statimque audivit intuitum divinum responsum: Quod, si hoc scires, quid facere velles? Fac nunc quod tunc facere velles, et bene securus eris: moxque consolatus, et confortatus divinæ se commisit voluntati, et cessavit anxia fluctuatio, noluitque curiose investigare, ut sciret, quæ sibi essent futura; sed magis studuit inquirere quæ esset voluntas Dei bene placens, et perfecta, ad omne opus bonum inchoandum, et perficiendum. *THOM. A Kemp. l. I. de imitat. Christi c. XXV.*

Theosterictus in funebri de B. Niceta oratione de Athanasio quodam insigni cœnobita beati Nicetae necessario narrabat: Is extrema obitus sui hora rogatus a fratribus, ut pro eis post obitum ante Deum intercederet, respondit: Quam fidem apud Deum invenero me defuncto, vos ipsi noveritis. Sepultus igitur et terra obrutus est, ac ne ejus sancti viri monumentum deinceps obscurum esset, sed manifestum omnibus fieret, omnium rerum Dominus Deus fecit, ut supra monumentum, ex honorato sancti viri pectore arbor epressus nasceretur in sanctitatis testimonium. Quam ob rem multi fide ipsa impulsu euntes arborem illam amplexantur, et frondes ex ea decerpentes ad sanitatem asservandam adhibere solent. *Apud Metaphr. 3. April. et Limp. te. 3.*

UTILITAS.—De primis Christianis testatur S. Paulus, quod rapinam bonorum suorum cum gaudio susceperint, cognoscentes se habere meliorem, et manentem substantiam. *HEBR. x. 34.*

Mater Machabeorum supra modum mirabilis, pereuntes septem filios sub unius diei tempore conspiciens, bono animo ferebat propter spem, quam in Deo habebat. Sed et ad filium natu minimum inclinata dixit: Peto, nate, ut aspicias ad cœlum, ita fiet, ut

non timeas carnificem istum, sed dignus fratribus tuis effectus particeps suscipe mortem, ut in illa miseratione te cum fratribus recipiam. II. MACH. VII, 20.

Wenceslaus Bohemiae Rex cum toto exercitu profligato, et viribus fractis captivus teneretur, rogatus, quo animo esset? numquam meliori, respondit, cum enim omnibus humanis praesidiis vallatus essem, vix de Deo cogitandi spatium dabatur; nunc illis omnibus exutus, Deum solum cogito, et in illo omnem spem meam colloco; qui, sat scio, non se deseret, sed invocantem exaudiet. AENEAS SYLVIUS in *hist. Bohemica*.

Quidam juvenis Monachus querebat ex Seniore, an non liceret sibi partem pecuniae in futuros usus reservare? cui senior respondit: Hoc si feceris, scito, Deum nullam tui curam habiturum, ut qui tibi ipsi providere studueris. Quo audito, Monachus statim pecuniam a se projecit, ut spem suam firmius in Deo collocare posset. In *vitis P. F.*

Moyses Abbas antea latro erat multorum spoliis caedibusque infamis, sed compunctus ad mentem rediit, misericordiam Domini orando, et penitendo quasivit, et sperando assecutus est; et qui aliquando de latronum numero fuerat, in Sanctorum censum redigi meruit. PALAD. in *Laus scriber*. c. XXV.

EXEMPLA DOMESTICA.

QUALITAS. — S. Ignatius, licet viribus fractus, multum indigeret aliorum Patrum opera in administranda Societate, ubi tamen e divina gloria censebat, omnes fere hujus modi Patres a se dimittebat, solusque omnem molem sustinebat. (RIB. I. L. c. II.) Paulo quarto Pontifice facta, metuebatur, eum parum Societati faurum. Verum S. Ignatius, cum in Sacellum se recepisset, totamque rem Deo commendasset, mox placido vultu, et animo per quam sedato egressus, sperare se dixit fore, ut, qui metuebatur infensus, eum Societas experiretur propitium, nec divina desiderare praesidia, si destitueretur humanis. Spem eventus confirmavit. (HIST. SOC. I. XV, n. 4.) Cum quemdam principem ipse videret subinfensum esse, quod alios, se praeterito, ad defensionem adhiberemus, conversus ad Ribadeneiram Ignatius: Dicam, inquit, illi, et aperte dicam, me ante triginta annos didicisse, ut in his efficiendis, quae Dei sunt, omnia auxilia conquiram, sed ita, ut non in externis adjumentis spem

meam, sed in ipso Deo honorum omnium effectore, constitutam putem. Quod si inter haec subsidia, et efficiendi instrumenta se unum vult esse, libenter eo utemur, sed ita demum, ut intelligat, nos ab uno Deo pendere, et non hominibus niti. (RIB. I. c.) Solemnis S. Patris vox erat, Societatis hominibus enitendum esse, ut se ipsi vincerent, timoresque omnes abjicerent, qui Dei fiduciam minuerent, impedirentque, quominus spem omnem in uno Deo reponerent. HIST. SOC. c. I. l. IX, n. 172.

S. Franciscus Xaverius ingentem spem erga Deum ostendit in itinere ad Mauricenses; nam et amicorum preces, et lacrymas pericula demonstrantium sola spe in Deum repulit; et, cum navem negarent, respondit, se Deo incubantem transportaturum ad Mauricenses; cum vero remedia contra venena offerrent, rejecti dicens: Ne se tanta erga Deum diffidentia onerarent. (*Vita* I, III, c. II.) Idem de periculo naufragii scribens, ita loquitur: Noluit Deus nos perdere, sed periculis erudire, ut usu docti intelligeremus, quam infirmae sint opes nostrae, quoties aut nostris viribus, aut praesidiis nitimur humanis; nam ubi senseris, quam fallaces sint spes tuae, et humanis opibus omnino diffusus, in solo Deo, qui unus pericula ipsis causa suscepta facile propulsare potest, spem omnem posueris, tum vero placide experieris, Dei imperio ac nutu omnia gubernari, et quantumvis vitae discrimen praeelestibus gaudiis, quae in tali re ac tempore divinitus impertiri solent, esse contemendum. (Leo. ap. II.) Ubicumque divinus honor agebatur, nulli debebat difficultati, periculo; ita nihil moliebatur, quod non efficeret; nihil inchoabat, quod non absolveret. *Vita*. I. IV, c. IX.

P. Ludovicus de Ponte visus est non aliter in Deo confidere, quam soleat filius aliquis tenere dilectus a patre. Quare de nullo bono successu umquam timuit, neque malum tinuit. Saepe etiam auditus est dicere, se, iis rebus, quibus alii ad animum abiciendum impelluntur, ejusmodi sunt humana fragilitas, imbecillitas, atque peccata, animari ad confidentiam, si pariter oculos reflectat in bonitatem et misericordiam divinam Dei, cui se et sua committat: crebro etiam expertum, numquam sic agentem spe sua deludit: et quanto magis diffidat sibi quisque, tanto majori potiri fiducia Dei. Quoties autem incidebat in hoc argumentum, tanta verborum

copia, tanta vi sententiarum suadebat hanc fiduciam, ut omnes mirifice ad eam excitarentur: *Vita* I. II. s. VII, § 7.

P. Balthassar Alvarez, cum esset egeni eujusdam collegii rector, habebat ministrum valde sollicitum, qui anxius ad ipsum cur-rebat, significans, quae deessent, et necesse esset ad statum prospicere. Cui vir sanctus respondebat: Quam anxius venis P. Minister! communicastine id cum Domino Deo nostro? respondebat ille: Adhuc non tempus habeo orandi. Et tunc eum magna tranquillitate dimisit, dicens: Hoc debuit esse primum. Eas ad cubiculum, et ores, et offerens tuam orationem, et postea revertaris huc. Cogitas gregem hunc non habere Dominum? Dominum autem talem habet, cui non tam parvi constitit, ut perire permittat. Eas in pace, et cogita, hoc non a tua industria pendere. Discedebat P. Minister, ut faceret, quod Pater praescriberat, et saepe, quando revertebatur, inveniebat prospectum jam esse necessitati per media iudicio suo prodigiosa, id promerente fidelitate et fiducia Rectoris in Deum. *Vita* c. XXIII, § 4.

P. Joannes de la Haie summam habebat in Deum fiduciam, qua fretus nihil non ardui suscepit alacriter, feliciterque perfecit. Cur autem rebus maxime dubiis tautopere in divina ope confideret, efficiebat, 1. quod domesticos valde obediens habebat. 2. Egregia vitae innocentia. 3. Ardentissimum divinae gloriae augendae studium. 4. Jugis cum Numine per assiduas preces velut consuetudo. Unde tam certam prosperorum eventuum fidem ejus animo afflare solere, sit quam probabilissimum. Mirati sunt frequenter Provinciae Praesides, in eo libere prorsus ab omni sollicitudine animum, quamdiu administravit numerosissimam familiam duacensem, nullis propemodum certis nitentem vectigalibus, ut angustiarum familiaris rei mentionem nunquam sit auditus intulisse; qua de re et silentio suo interrogatus respondit: Non solere Numinis beneficentiam ipsius ope confidentibus alumnis unquam deesse, qua una cogitatione dicebat, mentem suam plane acquiescere. In *Prov. Belg. Coll. Dualens*. 1630.

UTILITAS. — S. Ignatius solebat frequenter dicere: Jactemus cogitatum nostrum in Dominum, et ille nos nutriat. Speremus in Domino, et faciamus bonitatem, et pascemur in divitiis ejus. Mirantibus, quomodo tam difficili tempore nullis certis redditibus tot e

nostris aleret, respondit: An nescitis, quantas vires spes in Deum habeat? vel ignoratis, parum illi esse loci, ubi omnia abunde suppetunt? quae explorata si essent, et manu tenerentur, ubi esset nostra spes? Spes enim quae videtur, non est spes. In magna licet domus paupertate, nullum ad Societatem idoneum exclusit, sed decem suscepti, sperans in Domino, nec frustra; nam quaternis vicibus miraculose pecuniam accepit. *Rib. I. V, c. v.*

Primis Patribus 1537, in summa rerum inopia Romam petentibus, Tolentinumque caecis tenebris ingressis, speque de more querendi cibum sublata, Simoni Roderico gradienti per caenum fit obviam quidam obvoluto capite, qui prehensam ejus explicat manum, impositisque silentio nummis, iterum complicat, et abscedit. Simon aperit manu reperit, quantum ad pauperem caenam esset argenti, et una cum sociis laudat divinam providentiam. *Ibid.* p. 1, l. II, n. 7.

Salamanticae cum 1533, nihil cibi domi esset, jubet P. Rector mane omnes rem Deo commendare; finita oratione pulsantur, fores, avertitur pecunia, qua omnes et corpus cibo, et animum fiducia in Deum paverunt. *Ibid.* l. XII, n. 49.

Hispalis 1554, cum nec panis, nec alius cibus in domo esset, et S. Franciscus Borgia, nihilominus signum ad prandendum dari jussisset, subito puer ad januam pulsavit ab Isabella Galindia cum copioso comenatu missus. Quo audito, S. Borgiae ad Patres conversus: Haec, inquit, sunt schola quaedam, et documenta divini Magisterii, quibus nos ad ejus spem erudit, ac fiduciam. Intelligamus itaque, nihil illis, qui divinae ejus gloriae student, vel ad animi, vel ad corporis commodum defuturum. *Ibid.* l. XIV, n. 84.

Pater Andreas Oviedus Rector Gandiensis admirans laudansque erga Societatem Dei clementiam, in rebus quae ad eam pertinebant, profitebatur, se singularem opem summam ejus Majestatis sentire, quam non ita experiretur in aliis. *Job.* l. VI, n. 71.

Joannes Berchmannus siebat: Christus, etsi corpus nimis suum debile sciret, tamen crucem humeris suis excepit, dicens: Tu, anima mea, obedientiae mandata ob pusillanimitatem tuam non suscipies? Christus Simon juvit, juvabit te Christus ipse. *Vita* p. IV, pag. 297.

Josephum Scammacam supremo jam se

nio, absolutaque disciplinae hominem placide, ac quasi per ludum a nobis ad pauciores abeuntem, eaque sapius usurpantem: *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus; et, fulcite me malis, stipate me floribus;* rogavit adstantium quispiam, aeternæ hereditatis capessendæ esset ne illi certa spes? tum ille paululum commotus: Numquid ego Mahometo servivi per tantum ævi, ut nunc de Domini mei bonitate dubitem? utramque spei alam explicavi quarum altera si desit, affligitur humi spes. *Ibid.* ex IV, ex nostris.

Utriusque laudis, quæ spei contingere solet, haudquaquam egens Bernardinus Realinus, ita de Dei bonitate securus acquiescebat, ut quam Lupiense collegium regeret, momento nem semel Ministro, nihil esse domi, quod sociis conaturis apponeretur, subridens ille, hominis trepidationem blande castigans, consueta nihilominus hora, dato signo, evocari jubebat in conationem; nunquam falsus; nam in ipso rei articulo, quod satis esset ad religiosam refectionem, ex insperato submittebatur. Sed beatitatis tam certa illi fiducia, ut in amicis inde ad futuram, liberalitate polliceretur. Verum dilata in annum quartum supra octogesimum abitione sua, ipsam senectutem sibi solatio esse dicebat, Apostolicum illud ad levandam dilate missionis afflictionem crebrius usurpans: Quod senescit, prope interitum est. Ita demum excessit, ut ibi jam esse sibi aliisque videretur. *In Rho.* l. II, c. III, ex XVI, ex nostris.

EXEMPLA PROFANA.

Alexander Magnus mane ante omnia diis sacra faciebat, utpote sine quibus nihil se posse credebat. *RAVISIUS TEXT.* in offic. l. V, c. I.

Pericles suggestum consensurus semper prius diis vota faciebat, ne verbum aliquod imprudenter, et inconsulte evomeret. *Ibid.*

Sylla tempore belli semper Apollinis ieuunculam ferebat in sinu, eamque imminente discrimine osculabatur, et velut adjutricem invocabat. *PLUTARCH.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut hedera naturaliter quarrit vallum seu stipitem, cui nitatur, aut murum aliquem, a quo fulciatur, et per quem

in altum serpat: ita et ipsa natura humana, tanquam inops et nullarum rerum indiga, quaerit umbram et refugium Dei. *Lud. Ga. in Duce Pecc.* l. I, p. 2, c. XVIII.

Sicut navi periclitante, duo homines terrore vicini periculi ita se complectantur, ut alter alterum brachiis implicet, nec dimittat; ita homo in periculo constitutus simili modo Deum amplecti per fiduciam debet. *DREXEL.* in *Heliot.* l. V, c. 1, § 3.

Sicut tunc vel maxime locum habet fides, cum nulla subest ratio humana ad credendum; ita tunc maxime commendatur spes, cum nulla subest in creaturis causa sperandi, sed omnia exitium pestemque minantur; quando videlicet in spem contra spem credimus, ut Suzanna fecit ejus cor erat fiduciam habens in Domino, cum tamen ad mortem damnata duceretur. *GRAN.* in *loc. com.* s. 297.

Sicut qui torrentem transit, non ad aquas, sed ad caelum oculos convertere debet, ne vertiginem patiat; ita qui desperationis vertiginem ex peccatorum consideratione oriri solitam declinare cupit, non ad peccata, sed ad bonitatem et misericordiam divinam, que omnes homines salvos fieri cupit, convertere oportet. *PETRUS SANCHEZ.* in *Regno Dei.* p. IV, c. v.

Sicut pater cum filio parvulo iter faciens, ubi via plana est, eum suis pedibus ambulans permittit; ubi autem ad flumen, vel alium difficilem locum venit, humeris suis imponit; ita Deus in facilioribus negotiis nos nobis ipsis relinquit, in arduis vero specialis suo auxilio juvat. *GRAN.* c. 1, in die Pasch.

Sicut Nauceri oculos semper in astrum aliquod convertunt, et per hoc rectam in pelago viam tenent; sic in omni necessitate mens ad Deum elevanda est, ne a reo voluntatis divine tramite aberremus. *S. BASIL.* in *princ. Proo.*

ÆQUITAS. — Sicut qui aperto sibi regio thesauro dubitare, num debitum paucorum nummorum solvere posset, meritis insipientis videretur; ita et is, qui ambigit, an peccata sua per infinitum meritorum Christi thesaurum deleri possint. *NIEREMB.* de ador. l. I, c. v.

Sicut, si videremus hominem de cupro servando sollicitum, recte argueremus, eum multo majorem curam argenti et auri habiturum; ita merito credimus, Deum singularem curam hominis habiturum, cum tam so-

licitum esse pro plantis et brutis videamus. *Vita P. Balhas. Alvar.*

Sicut apis natura sua mel fundit, aculeum vero non exerit, nisi injuriis lacescens; sic Christus magis ad benignitatem, suaque dona communicanda, quam supplicia deprecanda (quod non nisi per finalem impotentiam coactus facit), inclinatur. *Deut.* em in *Padag.* Ch. p. II, c. XXIII, § 6.

Sicut parvuli, ubi primum aut latum aliquid, aut triste illis occurrit, statim in genitricis suæ sinu absconduntur; sic justi in universis eventibus ad Deum confugiunt: in prosperis, ut gratias agant; in adversis, ut auxilium et consolationem petant. *STAPLET.* tom. II, in *Domin.* IV, quadr.

UTILITAS. — Sicut sagitta Jonathæ nunquam rediit retrorsum; sic fiducia Dei cor penetrat jaculis suis nunquam aberrantibus. *DREXEL.* in *Heliot.* p. 5, n. 2, § 4.

Sicut canis leporem per dmata et tribulos insequitur, speque prædæ allectus, nec spinas, nec vulnera, nec laborem cursus sentit; ita qui semel firmam spem aeternæ beatitudinis concepit, omnes difficultates in ejus consecutione occurrentes facile contemnit. *GRAN.* in *loc. com.* p. 296.

Sicut anchora humi defixa navim retinet, ne a fluctibus aut ventis jactetur, et naufragium patiat; ita spes animam in Deo, et aeterna beatitudine fixam tenet, ne adversis casibus frangatur. *ARIAS.* in *thes.* p. 2, tr. III, c. II.

Sicut iter per aspera loca facientibus tedium laboris mitigat spes commodioris hospitii; ita laboriosum hujus iter agentibus omnem difficultatem lenit spes aeternæ mansionis securæ. *S. BASIL.* in *Ps.* I.

Sicut galea principale membrum corum, quæ in corpore nostro sunt, conservat, dum caput circumdat, et audique tegit; ita et spes cogitationem nostram concidere non sinat, sed capitis instar erigit, nihil extraneum in illam incideret permittens. *S. CHRYS.* hom. IX, in II, *Thess.*

MOTIVA.

Quia altissimum Dei præceptum est, ut in eum speremus, nostramque in ipsum spem colloquamus; idque non uno divine Scripturæ loco reperitur. *Spera in Domino,* inquit David, et hac spe fac bonitatem, et quicquid ex Dei lege justum, bonumque esse scis, diligenter exequere, et inhabitabis terram cum magna

pace, et pasceres hic divitibus, bonisque spiritalibus atque aeternis. Cui sapiens in proverbiiis succinit: *Habe fiduciam in Domino eo toto corde tuo.* *FRANC. ARIAS.* t. II.

Necessitas ad salutem. Si enim adeo graviter tulit Deus, quod Israelitæ post Ægypti tot plagas et miracula nequom confisi sunt; quid faciet, si post tot filii plagas, vulnera, aliaque evidentissima signa illi minus fidamus? Certe profecto, nisi homo speret, se a Deo ad servandam ipsius legem adjutum iri, ac nisi ab eodem propter bona opera beatitudinem speret, neque animum, ad laborandum, neque vires ad faciendum, neque omnino voluntatem ad quicquam boni desiderandum habebit. Quare ut in vita bona elaborare, et siquidem peccator est, penitentiam agere; sin autem justus, perseverare, mala sufferre, difficultatesque vincere possit, necesse est, ipsum a Deo auxilium ad bonum, nec non honorum operum præmium ac mercedem sperare. *Debet* enim, Apostolo teste, in spe, qui arat, arare, et qui trahat, in spe fructus percipiendi, idest, quemadmodum, qui agriculturam exercet, a terra, quam colit, bona sperare debet, quæ nisi speret, neque propterea laborabit; sic qui in Dei obsequio elaborat, ab eodem favore, auxiliaque ad laborandum, et suorum laborum præmia speret, necesse est, quæ spe si caret, ne laborabit, nec omnino salvabitur. Hinc divina Scriptura passim tradit, spem nos salvos facere, spe nos salvos fieri. *Deus,* inquit Daniel, salvat sperantes in se. Et Apostolus: *Spe salvi facti sumus.* Salvat spes, quia homo sperans in Deum, facit quicquid debet, ut eum idem Deus ab omni malo liberet; et quia spes viva principium ac pignus est aeternæ salutis, ac gloriæ. Vide, ut nemo vineam aut agrum colit, qui spem messis aut vindemiæ non habet; nec animæ suæ vineam aut agrum excolere studebit, qui aeternæ beatitudinis spem non habet. *ARIAS.* *ibid.* *Gran.* in *loc. com.* c. 295.

Utilitas: Quæ triplex præcipue in spe reperitur; nam 1. communicatur sperantibus ingens lumen ad veritates divinas intelligentias, juxta illud Sapientis: Qui confidunt in Domino, intelligent veritatem. 2. Speciale robur confertur, quo omnes difficultates facile, fortiterque superentur, juxta testimonium Davidis: Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion. (*Sap.* v, 1.) In quem locum Sanetus Chrysostomus sic loquitur: Montem dixit spem in Deum firmam et constantem,

invincibilem et inexpugnabilem. Quemadmodum enim, si quis innumerabiles adhibeat machinas, montem nec convellere, nec labefactare poterit; ita etiam qui eum aggreditur, qui spem in Deum collocavit, revertetur domum vacuis manibus. Sed cur non dixit absolute, sicut mons, sed, sicut mons Sion? Docens, nos non debere animam deicere in calamitatibus, nec ab eis pessumdari, sed a spe in Deum pendentes omnia ferre fortiter, et bella, et pugnas, et tumultus. Quemadmodum enim hic mons, qui fuerat quandoque desertus, et nudatus habitatoribus, ad priorem redierat prosperitatem, veteri statu recepto, ut cum incolae redissent, miracula rursus ostenderentur; ita etiam vir fortis et generosus, licet ab innumerabilibus invadatur calamitatibus, minime evertitur. (*In Ps. cxxiv.*) 3. Nihil fere sic capacem facit hominem ad cœlestia dona percipiendâ: ita S. Bernardus testatur dicens: Dulcissima liberalitas in se sperantibus non deest. Hoc enim totum est hominis meritum, si spem ponat in eo, qui totum hominem salvum fecit. (S. BERN. *in Ps. qui habit.* s. xv.) Hinc merito SS. Patres spem vasi comparant, quod quo capacius attulerit homo, tanto plura a Deo dona accipiet; siquidem misericordiæ Dei, ejusque liberalitatis dona omnibus ex corde in ipsum sperantibus uberrime communicantur. *Sperantem in Domino*, ait David, *ejusdem misericordia circumdabit*, ex omni eum parte protegens, defendens, liberansque ab omnibus malis, et implens ac cumulans veris tam hujus, quam alterius vitæ bonis. Santque hæc misericordiæ, quas Deus sperantibus in se facit, adeo certe, et magnæ, ut mensuræ spei misericordiarum ipsidem communicandarum abundantia responsura sit, eodem Propheta teste: *Fiat misericordia tua, Domine, super nos, quemadmodum speravimus in te*, immensas ejus opes, secundum spei nostræ modum, nobis impertire. ARIAS, *ibid.*; *Ps. xxxii.* 22.

Jucunditas: nam pariet etiam spes in hominis justî corde securitatem, pacem, et quietem in mediis turbis summisque periculis, siquidem is omnipotentem Deum protectorem suum, cui innitur, habet. (*Ibid.*) Quod expertus David dixit: *In Deo speravi, non timebo, quid faciat mihi homo. Dominus mihi adjutor, non timebo.* (*Ps. xxxix.* 5.) Quamobrem Apostolus æternæ salutis spem galeam vocat, et anchoram; illud, quia sicut galea defendit corpus, sic spes ab omni

malo superiorem animæ partem, quia unitur cum Deo per charitatem, hoc, quia quemadmodum anchora humi defixa navem retinet, ne frangatur in mari aut a ventis, et fluctibus, damnum capiat, ita spes animam in Deo, cœlique commoratione fixam et firmam facit, ut solida quietaque consistat, neque ab ullo inimicorum suorum detrimentum patiatur. Atque hæc spei nobis imposita necessitas est; hæc, quam nobis affert, utilitas; hi mirabiles illius effectus. In primis jucunditas tanta inest spei, ut S. David beatum dicere ausus sit eum, cujus est nomen Domini spes ejus, et non respexit in vanitates, et insanias falsas. Cujus ratio est, quia spes nostra tam certa est, quasi res jam perfecta sit. Hinc merito S. Paulus ait: *Fortissimum solatium habemus, qui confugimus ad tenendam propositam spem.* HEB. vi. 9.

Aequitas: nam homini pauperi ac debili, naturalis ratio dicitur, ut se homini diviti, a quo sustentetur, et potenti, a quo foveatur, adjungat. Tenemur bonam vitam ducere, et beatitudinis consequendâ incumbit nobis necessitas. Pauperes sumus, neque boni quicquam ex nobis ipsis habemus, neque facultates ullas ex parte nostra ad bene vivendum; debiles sumus, omni virtute viribusque dominatis ad consequendam beatitudinem destituti? Scimus Deum esse omnipotentem, qui nobis omnem ad sancte vivendum, beatitudinemque acquirendam necessariam favorem, auxilia, et gratias dare vult, ut accedamus ad eum, omnemque favorem, et quicquid boni nobis opus est ab ipso petamus, atque speremus. *Quis ex vobis* inquit *Isaias, timens Dominum, audiens vocem Salvatoris, filii ejus, quamvis ambulaverit in virtutum tenebris, et non sit gratia lumen ei?* quod ad omnem favorem, et quicquid boni desiderat, obtinendum facere debet homo, speret in nomine, virtute, auxilioque Domini, et innitatur super Deum suum, in eumque spem suam colloget. O quam securam spem nostram reddit, ejusque certitudinem confirmat, quod nos Deus ipse in se sperare jubet! Cum enim Deus infinitæ potentia, et infinitæ bonitatis, neque ulla in eo duplicitas, aut fictio sit; eumque nos ipse jubet ad se accedere, seque nisi, et nostram in se spem ponere; clarum est, eum, cum accesserimus, ipsique innixi fuerimus, non subtracturum sese, neque manum, ut cadere nos, perireque sinat, sed ipsummet, accessurum ad nos, suisque potentibus brachiis,

ac benedictis manibus nos excepturum, et ne cadamus sustentaturum, quicquid ab ipso boni speramus, nobis daturum, nosque constantes facturum, ut perseveremus et in nobis impleatur, quod ipse per Prophetam suum dixit: *Qui confidunt in Domino, erunt firmi, inque bono constantes, sicut mons Sion, qui fixus est, neque loco suo mobilis.* (ARIAS, *loc. cit.*) Porro ad hanc spem, juxta S. Anselmum, septem cause nos impellunt. Prima, quia justum illud desiderium; tu das (inquit ad Deum loquens) et ad quid dares, nisi etiam velles exaudire? Secunda, quia non ad nostram utilitatem, sed ad tuam gloriam, volumus exaudiri. Tertia, quia majora, quæ pro nobis fecisti, animant nos, ut etiam de minoribus confidamus; omnia enim, quæ petere possumus, longe minorâ sunt quam quod dignanter pro nobis incarnatus, et passus es. Quarta, quia tam facile est apud te in maximis, et in minimis exaudire. Quinta, quia nos ad hoc provocat tuæ consideratio bonitatis. Sexta, quia intercessorem te, Jesu Christo, habemus, et omnes Sanctos. Septima, quia infinitam ad nos habes bonitatem. Si enim modica dilectio, quam ad te habemus, ad hoc nos cogit, ut in omnibus tuæ voluntati libenter parere velimus, cur idem de inestimabili dilectione tua non præsumeremus? alioqui fideliores vellemus apparere quam tu, si tales nos tibi exhiberemus qualem te nobis e converso non crederemus. *Lib. de mensur. Cruc. in lat.*

Christi amor, et merita; quo motivo S. Augustinus se ad spem excitavit dicens: Tu, Domine, es vita mea, qua vivo; spes, cui inhaereo; gloria, quam adipisci desidero. In te Deo meo, et Domino nostro Jesu Christo, dulcissimo et benignissimo, uniuersusque nostrum, et portio, et sanguis, et caro es, quia vere naturam humanam assumpsisti, et divinae tuæ personæ unitam habes. Ubi ergo portio mea regnat, ibi regnare me credo. Ubi caro mea glorificatur, ibi gloriosum me esse cognosco. Quamvis peccator sim, de hæc tamen communione gratiæ non diffido. Et si peccata mea prohibent, substantia mea requirit. Et si delicta propria me excludunt, naturæ communio non repellit. Non enim tam immitis est Dominus, ut non diligat carnem suam, membra sua, et viscera sua. Desperare utique potuissem propter nimia peccata mea, et vitia, culpas, et infinitas negligentias meas, quas egi, et quotidie indesinenter ago, corde, ore, et opere, et

omnibus modis, quibus humana fragilitas peccare potest, nisi Verbum tuum, Deus meus, caro fieret, et habitaret in nobis. Sed sperare jam audeo, quoniam subditus ille tibi usque ad mortem, mortem autem crucis, tulit chiographum peccatorum nostrorum, et affigens illud cruci, peccatum crucifixit, solvendo pro eo, et mortem destruxit, merendo nobis vitam. In ipso confido, me per virtutem ac merita ejus salvum fore, mediante poenitentia, ejusque mandatorum observantia, ad fruemdam tuam beatitudinem me perventurum spero. Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio, per omnia sæcula. Amen. S. AUG., *in manual.*, c. xii et xiii.

MEDIA.

Bonorum operum constans exercitium; cum enim spes præter principale fundamentum, quod est auxilium divinum, fundetur etiam in meritum hominis justî, ideo postquam divina virtute generata est, crescit in nobis per exercitium bonorum operum, vitæque puritatem. Hæc enim bona opera, quia ex gratia Dei procedunt, merentur augmentum virtutis infusæ spei. Unde quo plura bona homo justus facit, quoque majore cum puritate ac devotione ea facit, hoc illa amplius crescit. Et quia hæc bona opera sunt secundum spei fundamentum ac fulcrum, eadem virtus spei cum ipsis fortificatur, fitque in dies robustior ac perfectior. Quamobrem Spiritus Sanctus, qui in divinis Scripturis nos docet, jubetque sperare in Deum, jubet nos simul bene operari, ut spes sit viva, hortaturque nos ad operandum fortiter ac ferventer, ut spes perfecta sit. *Expecta Dominum*, inquit David, *dum expectas, noli esse negligens et otiosus, sed viriliter age, operaque Domini operare.* ARIAS. *Theo. l. II, tr. III, c. xxiv.*

Patientia fortis, et constans; crescit quippe etiam spes tolerando in hæc vita humiliter, et patienter, et propter Deum, res adversas, et quæ hominem affligunt, ac cruciant. Talis enim magnorum malorum tolerantia majoris virtutis meritorie exercitium est, quam bona opera facere; idque propterea, quia in malis poenæ tolerantis sentit natura majorem repugnantiam ac difficultatem: homo magis seipsum abnegat, magis ostendit, quanti Deum, propter quem patitur, aestimet, summæque Dei amorem, qui ipsum ad patientiam movet, testatorem facit, et ad